

Trendek vizsgálata az olimpiai nevelés kutatásában

Tóthné Vojtkó Veronika – Révész László

Bevezetés

Jelen tanulmányban az olimpiai nevelésben kialakult trendeket vizsgáljuk meglévő nemzetközi olimpiai oktatási-nevelési programok rendszerezése alapján. Az olimpiai nevelés „minden oktatási kezdeményezés vagy gyakorlat, amely az olimpiai eszmével hozható kapcsolatba” (Chatziefstathiou, 2012: 391). Az oktatásban és a kutatásban az 1970-es években fordult elő először az olimpiai oktatás és nevelés (olympic education) kifejezés (Müller, 2004). Jelen tanulmányban az Olimpiai okirat legújabb kiadásának (2017) meghatározását tartjuk irányadónak. „Az olimpiai eszme a test, az akarat és a szellem képességeit, mint egységes egészet fogja össze és dicsőíti, egyesítve a sportot a kultúrával és neveléssel” (Olympic Charter, 2017: 11). Szerete a világban használnak olimpiai oktatási-nevelési programokat, azonban nagy eltérés tapasztalható a programok tartalmában, céljában és alkalmazásában. Az alábbiakban ezeket a programokat mutatjuk be röviden.

A legkorábban kidolgozott és legátfogóbb olimpiai programok a Nemzetközi Olimpiai Bizottsághoz és Binder munkásságához köthetőek. Az újabb programokat mindig az előzőek ismeretében és azok tapasztalatait és kritikáit felhasználva állították össze. A programok részletes elemzése, különbségei és fejlődési folyamata az Olympic values education: evolution of a pedagogy című cikkben olvasható (Binder, 2012).

A Nemzetközi Olimpiai Bizottság (IOC) honlapján egy lista található azokról az országokról, ahol van olimpiai oktatási-nevelési program vagy kezdeményezés. Egyelőre 21 kezdeményezésről olvashat az érdeklődő, de célul tűzték ki a lista bővítését (*olympic.org*). Ausztráliában a 2016-os olimpia előtt dolgoztak ki „az általános iskolásoknak szóló hatvan tanórából álló programot, amely a 2016-os olimpiával és az ausztrál olimpiai csapattal foglalkozik. A nemzeti tantervhez van igazítva, és három különböző korosztályt céloz meg (alsó, középső és felső általános iskolások). A program többek között szem előtt tartja a tantárgyak közötti koncentrációt is” (*education.olympics*).

Az egyik olyan ország, ahol az olimpiai oktatás és nevelés hangsúlyos szerepet kap, Új-Zéland. Az ottani iskolák tantervében a testnevelés tantárgy “attitudes and values” részében hivatalosan is integrálják az olimpiai oktatást és nevelést (Culpan, 2008; Culpan–Stevens, 2017; Curriculum in Action, 1999).

Franciaországban „jó néhány olimpiai oktatási-nevelési program létezik, főként az olimpiai játékok megrendezéséért beadott pályázatok miatt” (Monnin, 2012: 340–5). Monnin a következőket emeli ki: *Respect and Sportsmanship; The Olympic Year; The Game of Games; Olympic Youth Camp; The Écolym-pique kit; Education and Olympism: from one field to the other* (Monnin, 2012: 340–5). A franciaországi olimpiai programok többségét nem nevelési, hanem gazdasági céllal hozták létre, hiszen az olimpiára pályázó városok nyújtották be. Knijnik és Tavares (2012) tanulmányukban a 2016-os olimpiára készített olimpiai oktatási-nevelési programot vizsgálták és megállapították, hogy az nem éri el a célját. Sri Lankán egy speciális, olimpiai neveléssel kombinált konfliktuskezelési programot integráltak a tantervbe, amelynek hatását és eredményeit Nanayakkara (2016) dolgozta fel. Kutatásában azt vizsgálta, hogy az olimpiai nevelés elősegítheti-e a társadalmi integrációt (Nanayakkara, 2016). Hsu és Kohe (2014) egy tajvani felsőoktatási programot vizsgált, amelyben az olimpiai nevelést a művészeti oktatással ötvözték, abba integrálták.

Kutatásunk során az előzőekben bemutatott olimpiai nevelési célú programokat rendszereztünk és kategorizáltunk, amelyet a felsorolt programok sokfélesége indokolt. Több olimpiai oktatással és neveléssel foglalkozó kutató (Chatziefstathiou, 2012; Monnin, 2012; Naul, 2008;) tesz javaslatot különböző típusú programok megkülönböztetésére, azonban nincs egységes kategorizálási rendszer. A többféle szempont szerinti csoportosítás segítségével megoldható a programok részletes elemzése, több dimenzióban való értelmezése. Jelen kutatás célja a meglévő olimpiai oktatási-nevelési programok rendszerezése és a csoportosítási lehetőségek közötti összefüggések feltárása a feldolgozott olimpiai programok alapján.

A meglévő programok áttekintését követően kategóriákat állítottunk fel. Feltételezzük, hogy a programok besorolása hozzájárul azok pontosabb megértéséhez és áttekintéséhez; és rávilágít az olimpiai oktatási-nevelési programok tartalmában és alkalmazásában bekövetkezett változásokra és trendekre. Feltételezzük, hogy a meglévő programok kategóriákba sorolása, a változások és tendenciák kijelölése iránymutatást ad a jövőben tervezendő programok tartalmának és alkalmazásának lehetőségeire.

Anyag és módszerek

A kutatás módszere tartalomelemzés, amely egyrészt a programokhoz, másrészt a programokról szóló tudományos kutatásokhoz kapcsolódik. A tanulmány elméleti-analitikus jellegű, amely a programok elemzésén keresztül vizsgálja a lehetséges kategorizálási szempontokat. A programokat három kategória

szerint vizsgáltuk. Elsőként az olimpiai oktatás és nevelés különválasztásával foglalkoztunk, majd második szempontként a programok alkalmazási területeit vizsgáltuk. A harmadik szempont a programok korosztály-irányultsága, amelynek vizsgálatánál már csak az olimpiai neveléssel (és az oktatással nem) foglalkoztunk. A három szempont egymással való kapcsolatát is vizsgáltuk: az oktatást és nevelést az alkalmazási területekkel hoztuk összefüggésbe, majd pedig az alkalmazási területeket a korosztály-irányultsággal. A programok és a róluk írt tanulmányok sokféle nemzet olimpiai program-kultúráját tükrözik. Az olimpiai neveléssel foglalkozó kutatások nemzetközi szinten is újnak és kevésbé dokumentáltak mondhatók, a hazai szakirodalomban pedig úttörő jellegűek. A tanulmányban hivatkozott programok és vizsgálatok nemzetközi jellege is megerősíti, hogy az olimpiai nevelés Magyarországon egyelőre újszerű.

Eredmények

Olimpiai oktatás és olimpiai nevelés

Az első kategorizálási lehetőség az oktatás és nevelés különválasztása. Naul (2008) „olympic education” és „olympism education” kifejezéseit magyar fordításban olimpiai oktatás és nevelés szó szerkezetekkel jelöltük. Culpan és Mc Bain (2012) és Culpan és Wigmore (2010) szintén fontosnak tartja, hogy különbséget tegyen az olimpia oktatása (olympic education) és az olimpiai eszme oktatása (olympism education) között. Culpan és Wigmore (2010) meghatározása alapján az olimpia oktatása magát az olimpia eseményeit és történetét veszi alapul; míg az olimpiai eszme oktatása sokkal inkább egy társadalmilag fontos iránymutatást és követendő értékeket hivatott közvetíteni.

A meglévő programok egy része egyértelműen az olimpiai oktatás kategóriába tartozik; míg másik részük az olimpiai nevelés megvalósítását tűzi ki célul. A programok ilyen jellegű éles különválasztása csak elméleti szempontból helytálló, hiszen sokszor oktatási-nevelési programokról van szó, amelyekben keverten jelenik meg a két típus. Egyre több kutató tartja szükségesnek az olimpiai nevelés előtérbe kerülését az oktatással szemben. A tanulót passzív befogadónak tekintő hagyományos értelemben vett oktatás helyett a konstruktív, kritikai szemléletmódon alapuló oktatási-nevelési programokat tartják hatékonyaknak. Hsu és Kohe (2014) szerint olyan programokra van szükség, amelyek ösztönöznek a kritikai gondolkodásra, a tanulókat nem csupán az információk befogadónak tekintik.

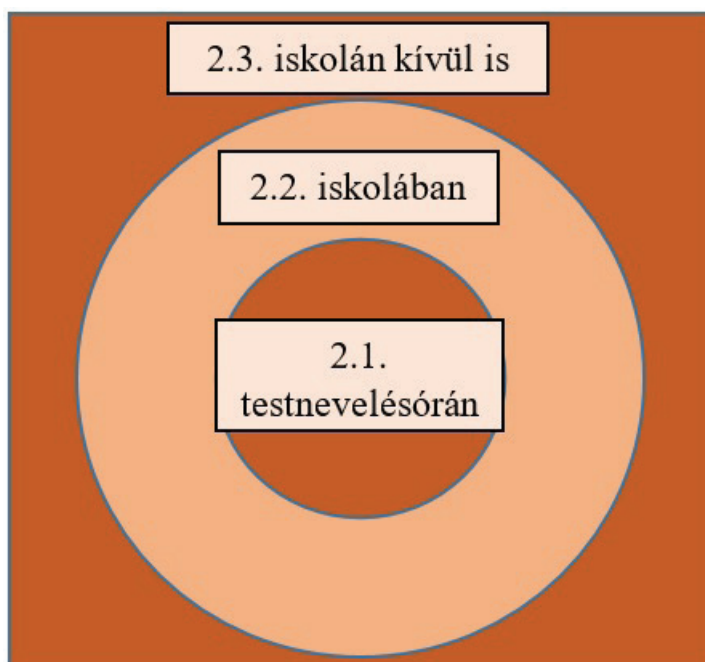
Alkalmazási területek

Jelen alfejezetben a második kategorizálási szempontot, az alkalmazási területek szerinti felosztást mutatjuk be, a következő alfejezetben pedig a harmadik szempontot, a korosztály-irányultságot részletezzük. Ezt követően az imént említett kétféle felosztást összehasonlítjuk, és szemléltetés céljából két tengelyre helyezzük őket: az alkalmazási területeket a horizontális, a korosztály-irányultságot a vertikális tengelyre. Előbbi a *lifewide*, utóbbi a *lifelong learning* ötletén alapszik. Ennek a két kategóriának az összevetését a későbbiekben részletezzük.

A második kategorizálási szempont a programok alkalmazási területek szerinti felosztása, amely azt jelenti, hogy milyen környezetben használnak egy adott programot. Chatziefstathiou (2012) a meglévő programok alapján kétféle trendet különböztet meg. Az egyik az olimpiai eszmék terjesztésének megjelenése az iskolai testnevelésórakon; a másik bármilyen ehhez köthető kezdeményezés az iskolán kívül (Chatziefstathiou, 2012: 391).

Naul (2008) négyféle kategóriát állít fel az iskolai olimpiai oktatási-nevelési programok besorolására. Az elsőbe azokat a programokat sorolja, amelyeknél a nevek, dátumok és tények a leghangsúlyosabbak (*knowledge-oriented approach*). A második típus esetében a *fair play* és a kultúrák kölcsönös elfogadásának tanítását iskolai ünnepek és versenyek keretein belül teszik (*experiential approach*). A harmadik kategóriába azok a programok tartoznak, amelyeknél az olimpiai nevelés a sport által valósulhat meg testnevelésórák vagy délutáni sportfoglalkozások keretein belül (*physical achievement through effort approach*). A negyedik csoportba pedig azokat a programokat sorolja, amelyeknél a tanulók nemcsak sporttevékenységük során, hanem az élet egyéb területein is kapcsolatba kerülnek az olimpiai eszmével (*lifeworld-oriented approach*). (Naul, 2008 idézi Binder, 2012: 278).

A meglévő programok és azzal kapcsolatos kutatások és felosztások (Chatziefstathiou, 2012; Naul, 2008) alapján az olimpiai oktatási-nevelési programokat három fő kategóriába soroltuk (**1. ábra**). A kategóriák egyre szélesedő alkalmazási területet jelölnek. A legszűkebb értelmezés a testnevelésórai olimpiai program (2.1. testnevelésórán), ettől átfogóbb az egyéb tantárgyakba is integrált program (2.2. iskolában), majd a legkiterjedtebb alkalmazási forma, amikor nemcsak az iskolai kontextusban, hanem azon kívül is megjelenik az olimpiai nevelés (2.3. iskolán kívül is).

1. ábra Alkalmazási területek szerinti felosztás (Chatziefstathiou, 2012; Naul, 2008 alapján)

Az ábra a halmazok egymáshoz való viszonyát mutatja; a koncentrikusan bővülő körök szimbolizálják az egyre szélesebb alkalmazási területeket, amelyet az olimpiai nevelés horizontális síkjának neveztünk el.

Az első kategóriába (2.1. olimpiai oktatás és nevelés testnevelésórán) tartozik például Új-Zéland, ahol az olimpiai nevelés a tantervben is szerepel. Culpan és McBain (2012) illetve Culpan és Wigmore (2010) „az olimpiai eszme terjesztése testnevelésórai kontextusban” való értelmezése mellett érvel (Chatziefstathiou, 2012: 392). Egy Új-Zélandon végzett kutatás eredményeként, amelyet testneveléstanár-képzésben részt vevő hallgatók körében végeztek, kimutatták, hogy „habár az egyetemen nem oktatják explicit módon a testnevelés tanterv részét képező »attitudes and values« részt [megj.: amely magában foglalja az olimpiai oktatást és nevelést]; a hallgatók egyértelműen egyetértésüket fejezték ki az érték közvetítés testnevelés órai tanítása mellett” (Culpan és Stevens, 2017: 266).

Parry „a testnevelésórai olimpiai oktatást az erkölcsi nevelés részének tekinti” (Chatziefstathiou, 2012: 392). Véleménye szerint a „testnevelésbe integrált olimpiai oktatás jól működhet, hiszen a tantárgy kiváló terepet nyújt az erkölcsi nevelésre” (Parry, 2007 idézi Culpan és Stevens, 2017: 262). „Arnold (1997),

Martinkova (2012) és Parry is egyetért abban, hogy a testnevelésóra és egyéb sportfoglalkozások megfelelő környezetet biztosítanak az emberi erények és erkölcsök fejlesztésére” (Culpan és Stevens, 2017: 267).

A második kategóriába (2.2. olimpiai oktatás és nevelés az iskolában) azok a programok sorolhatók, amelyek iskolai kontextusban, de nem kizárólag testnevelésórán foglalkoznak az olimpiai oktatással és neveléssel. Hsu és Kohe (2014) megjegyzi, hogy „vannak kezdeményezések arra, hogy az olimpiai eszme terjesztését a testnevelésórákon kívül is megtegyék (például az Egyesült Királyságban és Új-Zélandon)” (Hsu és Kohe, 2014: 486). Az olimpiai értékek oktatása nem csak testnevelésórán valósítható meg, nem a sport az egyetlen terület, ahol az olimpiai eszme terjesztése helytálló. „Mivel a gyermekeket sokféle hatás és inger éri (iskola, család, média, vallás stb.), az olimpiai oktatásnak és nevelésnek is igazodnia kell ehhez a komplexitáshoz [...] Bármely programot, amely követendő értékeket kíván belenevelni a tanulóba, többdimenziós megközelítésbe kell helyezni” (Knijnik és Tavares, 2012: 355).

Hsu és Kohe (2014) alapján az olimpiai eszme és a kutatásukban vizsgált tajvani oktatás általános céljai párhuzamba állíthatók. „A tajvani kormány és egyetem jelenlegi állásfoglalása az oktatási célokról több ponton is megegyezik az olimpiai eszme alapelveivel (a sportot az emberiség harmonikus fejlődésének szolgálatába állítani, szem előtt tartva egy békésebb társadalom kialakítását és az emberi méltóság megőrzését)” (Hsu és Kohe, 2014: 478–9). Kutatásuk során egy iskolai tantervbe (ez esetben egyetemi programba) ágyazott olimpiai programot vizsgáltak. A tajvani egyetemen a művészeti képzés részeként oktatnak olimpiai nevelést.

Az Ausztráliában használt (2016-os olimpiát megelőző) olimpiai oktatási-nevelési program kiváló példa a több tantárgyat összekötő és magába foglaló kezdeményezéseknek. A program során a tanulók megismerkedhetnek Rio de Janeiro kultúrájával, történelmével, földrajzával, és az Ausztráliával való kapcsolatával. A programban hangsúlyos szerepet kap a tantárgyak közötti koncentráció erősítése (*education olympics*). Nanayakkara (2016) egy Sri Lanka-i tantervi módosítás eredményeit elemzi, amelyben az olimpiai nevelést konfliktuskezeléssel és problémamegoldással is foglalkozó átfogó programba integrálták. A kutatás szintén az iskolában megvalósított, de azon belül több tantárgyat és területet érintő olimpiai oktatási-nevelési programmal foglalkozik.

A harmadik kategóriába (2.3. olimpiai oktatás és nevelés az iskolán kívül is) azok az oktatási-nevelési programok tartoznak, amelyeket az iskolán kívül is alkalmaznak. Az egyik meghatározó képviselője ennek a kategóriának Binder, aki „az olimpiai értékközvetítést a mindennapi életbe integrálva kívánja megvalósítani” (Chatziefstathiou, 2012: 394). Naul (2008) és Binder (2012)

is egyetért abban, hogy „az olimpiai nevelést »interdiszciplináris tanulásként« kell értelmezni, amely az iskolán kívül és belül számos környezetben megvalósulhat” (Chatziefstathiou, 2012: 394). Habár a Nanayakkara (2016) által vizsgált programot iskolán belül valósították meg, mégsem testneveléshez vagy egyéb tantárgyakhoz kötődik, sokkal inkább a mindennapi élethez. Az iskolai kontextustól kissé eltávolodva a valós problémák megoldásán volt a hangsúly; és az olimpiai eszmék segítségével tanították a gyermekeket egymás elfogadására (Nanayakkara, 2016: 640). Naul (2008) négy kategóriája közül a negyedik (lifeworld orientation) tükrözi leginkább azt a szemléletmódot, ami az iskolán kívüli programokra jellemző. Binder az olimpiai programokat úgy alkalmazná, hogy azok sokkal jobban a tanulók mindennapi életéhez köthetők legyenek, és szervesen beilleszkedjenek abba (Armour és Dagkas, 2012: 262).

Az alkalmazási területek harmadik kategóriája (olimpiai oktatás és nevelés az iskolán kívül is) magában foglalja az élet több területére kiterjedő tanulást (lifewide learning). Az előbbieken részletezett három kategória az olimpiai nevelés horizontális síkját, az alkalmazási területeket jeleníti meg. Mivel ezek a kategóriák egyre több mindent foglalnak magukba; a folyamatot *horizontális kiszélesedésnek* neveztük el. Az előző két szempont szerinti (1. olimpiai oktatás – olimpiai nevelés; 2. alkalmazási területek: 2.1. testnevelésórán; 2.2. iskolában; 2.3. iskolán kívül is) kapcsolódási pontjait vizsgálva az alábbi következtetésekre jutottunk (**1. táblázat**). Az olimpiai *oktatás* kevesebb lehetőséget biztosít, hiszen sem testnevelésórán, sem az iskolán kívül nem fordul elő. Ezzel szemben az olimpiai *nevelés* mindhárom alkalmazási terület esetében jól értelmezhető, és példákat is találunk rá. Ez tehát megegyezik azzal a trenddel, amely az utóbbi években tapasztalható: eltolódás az oktatás felől a nevelés irányába. A két kategória kapcsolatát táblázatban ábrázoltuk, és sötétített területekkel jelöltük azokat a pontokat, ahol az olimpiai nevelés előfordul vagy előfordulhat.

	2.1. testnevelésórán	2.2. iskolában	2.3. iskolán kívül is
1.1. olimpiai oktatás			
1.2. olimpiai nevelés			

1. táblázat. Az 1. és 2. kategória kapcsolata: olimpiai oktatás és nevelés az alkalmazási területek alapján

A következőkben az olimpiai *nevelésre* (nem pedig az oktatásra) fókuszálunk, és ezen belül elemezzük a programokat a harmadik szempont (korosztály-irányultság) alapján, hiszen ez több, illetve szélesebb körű az értelmezése.

Korosztály-irányultság

A harmadik kategorizálási lehetőség, amellyel jelen tanulmány foglalkozik, a korosztályok szerinti csoportosítás. A korosztályt az iskolafokok tükrében osztottuk fel kiszélesítve az iskoláskor előtti és utáni időszakokkal. Hat korcsoportot határoztunk meg, amelyek a következők: iskola előtti (1. csoport: 0–6 éves); iskoláskori (2. csoport: 6–10 éves vagy alsó tagozatos; 3. csoport: 11–14 éves vagy felső tagozatos; 4. csoport: 15–19 éves vagy középiskolás; 5. csoport: 20–25 éves vagy felsőoktatásban részt vevő); és iskola utáni (6. csoport: 25 éves kortól). Az iskoláskor tagoltságát az indokolja, hogy a meglévő olimpiai nevelési programok főként ennek a korosztálynak szólnak.

Az olimpiai nevelési programok egy része egy konkrét korosztály nevelésére irányul, míg vannak olyanok is, amelyek több korosztály számára készültek. A második és harmadik szempont (2. alkalmazási területek; 3. korosztály-irányultság) kapcsolódási pontjait is vizsgáltuk (**2. táblázat**). A két dimenziót táblázatban ábrázoltuk és sötétített területekkel jelöltük azokat a pontokat, ahol az olimpiai nevelés előfordul vagy előfordulhat. A táblázat azt mutatja, hogyan szélesedik ki az olimpiai nevelés, ha az iskolán kívüli területeket, illetve az iskoláskorúaktól eltérő korcsoportokat is bevonjuk.

3.6. 25 év			
3.5. 20–25 év			
3.4. 15–19 év			
3.3. 11–14 év			
3.2. 6–10 év			
3.1. 0–6 év			
vertikális tengely: 3. korosztály-irányultság horizontális tengely: 2. alkalmazási területek	2.1. testnevelésórán	2.2. iskolában	2.3. iskolán kívül is

2. táblázat. A 2. és 3. kategória kapcsolata: alkalmazási területek korosztály-irányultság alapján

Chatziefstathiou (2012) a testnevelésórai olimpiai oktatás és nevelés helyett egy tágabb értelmezést javasol. „Beyond school” kifejezésében egyaránt fellelhető az élethosszig tartó tanulás paradigmája (lifelong learning) és az élet több területére kiterjedő tanulása (lifewide learning), amely véleményünk szerint jól párhuzamba állítható a 2. táblázatban bemutatott horizontális és vertikális értelmezéssel. A korosztály-irányultság tulajdonképpen az élethosszig tartó tanulást mutatja, míg az alkalmazási terület kiszélesedése az élet több területére kiterjedő tanulást jelenti. Chatziefstathiou (2012) négy pontban határozza meg, hogy milyennek kell lennie egy korszerű olimpiai nevelési programnak, amely közül az első kettő megegyezik a horizontális és vertikális tengelyeken bemutatott álláspontunkkal. „Az olimpiai nevelésnek napjainkban (1) reflektálnia kell a tanulási lehetőségek széles skálájára az iskolai környezetén kívül a mindennapokban is [megj.: horizontális tengely]; (2) nem csak a fiatalokat, hanem az egész társadalmat be kell vonnia [megj.: vertikális tengely]” (Chatziefstathiou, 2012: 396).

Összefoglalás és következtetések

Az elemzett programok és a róluk publikált tanulmányok alapján felállított kategóriák lehetőséget adnak egyéb, még nem vizsgált, vagy a jövőben elkészülő programok besorolására is. Kutatásunk eredménye a három kategória meghatározása (1. olimpiai oktatás és olimpiai nevelés; 2. alkalmazási területek; 3. korosztály-irányultság) és az azokon belüli alkategóriák elkülönítése (1.1. olimpiai oktatás és 1.2. olimpiai nevelés; 2.1. testnevelésórán, 2.2. iskolában, 2.3. iskolán kívül is; illetve 3.1. 0–6 éves, 3.2. 6–10 éves, 3.3. 11–14 éves, 3.4. 15–19 éves, 3.5. 20–25 éves, 3.6. 25 év feletti), amelyek így egységes rendszert alkotva segítik az olimpiai oktatási-nevelési programok vizsgálatát.

A programok besorolása hozzájárult azok pontosabb megértéséhez, hiszen a kategorizálás elősegítette a programok tartalmának és célrendszerének mélyebb megismerését. A szempontok szerinti vizsgálódás rávilágított az olimpiai nevelésben bekövetkezett változásokra, amelyek rámutatnak arra, hogy a programok tervezésénél milyen szempontokat és irányvonalakat érdemes figyelembe venni. Az olimpiai nevelésben is megjelentek azok a globális trendek, amelyek az oktatás és nevelés egyéb területein is fellelhetőek: például az élethosszig tartó tanulás paradigmája, a tantárgyak közötti koncentráció növelésének igénye, a lifelong és lifewide learning fogalmak. Az olimpiai nevelésben egyre inkább érezhető, hogy az ideologizált, pozitívista szemléletmódot felváltják a kritikus, vitára ösztönző feladatok és programok. Az olimpiai nevelési programok kategorizálásának gyakorlati jelentősége, hogy rámutat az időbeli változásokra,

új trendekre, és egy követendő utat jelöl ki, amely alapján érdemes olimpiai nevelési programokat tervezni.

Felhasznált irodalom:

- Armour, K. – Symeon, D. (2012): ‘Olympism’ and education: a critical review. *Educational Review*, **64**. 3. sz. 261–264.
- Arnold, P. (1997): *Sport, ethics and education*. Cassell, London.
- Binder, D. L. (2012): Olympic values education: evolution of a pedagogy. *Educational Review*, **64**. 3. sz. 275–302.
- Chatziefstathiou, D. (2012): Olympic Education and beyond: Olympism and value legacies from the Olympic and Paralympic Games. *Educational Review*, **64**. 3. sz. 385–400.
- Culpan, I. (2008): Olympism, New Zealand and critical pedagogy: The call for an Olympic pedagogy. *School of Sciences and Physical Education*.
- Culpan, I. – Wigmore, S. (2010): The delivery of Olympism education within a physical education context drawing on critical pedagogy. *International Journal of Sport and Health Science*, **8**. sz. 67–76.
- Culpan, I. – McBain, S. (2012): Constructivist pedagogies for Olympism education. *Asia-Pacific Journal of Health, Sport and Physical Education*, **3**. 2. sz. 95–108.
- Culpan, I. – Stevens, S. (2017): Olympism, physical education and attitudes and values: what do graduating teachers in Aotearoa, New Zealand know and understand? *Asia-Pacific Journal of Health, Sport and Physical Education*, **8**. 3. sz. 259–272.
- Curriculum in Action: Attitudes and values: Olympic Ideas in Physical Education (1999). New Zealand Ministry of Education. <http://health.tki.org.nz/Teaching-in-HPE/Health-and-PE-in-the-NZC/Health-and-PE-in-the-NZC-1999/Underlying-concepts/Attitudes-and-values> (letöltve: 2018.02.20.)
- Hsu, L-H. L. – Kohe, G. Z. (2015): Aligning Olympic education with the liberal arts: a curriculum blueprint from Taiwan. *Physical Education and Sport Pedagogy*, **20**. 5. sz. 474–489.
- Knijnik, J. – Tavares, O. (2012): Educating Copacabana: a critical analysis of the ‘Second Half’, an Olympic education program of Rio 2016. *Educational Review*, **64**. 3. sz. 353–368.
- Martinkova, I. (2012): Teaching values in movement activities: Inherent and added values. *ACTA Universitatis Carolinae Kinanthropologica*, **48**. 2. sz. 111–119.

- Monnin, E. (2012): The Olympic Movement's strategy for the integration of the concept of Olympic education into the education system: the French example. *Educational Review*, **64**. 3. sz. 333–351.
- Müller, N. (2004): Olympic education: University lecture on the Olympics. *International Chair in Olympism (IOC-UAB)*. Centre d'Estudis Olímpics (UAB), Barcelona.
- Nanayakkara, S. (2016): Human integration through Olympism education: a pragmatic engagement of youths in a war-torn society. *Sport, Education and Society*, **21**. 4. sz. 623–643.
- Naul, R. (2008): *Olympic Education*. Meyer&Meyer, Maidenhead.
- Olympic Charter (2017). International Olympic Committee. <https://stillmed.olympic.org/media/Document%20Library/OlympicOrg/General/EN-Olympic-Charter.pdf> (letöltve: 2018.02.20.)
- Parry, J. (2007): The religio-athlete, Olympism and peace. In: Parry, J. – Robinson, S. – Watson, N. – Nesti, M. (szerk.): *Sport and spirituality: An introduction*. Routledge, London. 201–214.
- www.education.olympics.com.au
- www.olympic.org/olympic-values-and-education-program

Tóthné Vojtkó Veronika

Eszterházy Károly Egyetem Sporttudományi Intézet

Dr. Révész László, egyetemi docens

Eszterházy Károly Egyetem Sporttudományi Intézet